

Interreg
Greece-Bulgaria
European Regional Development Fund

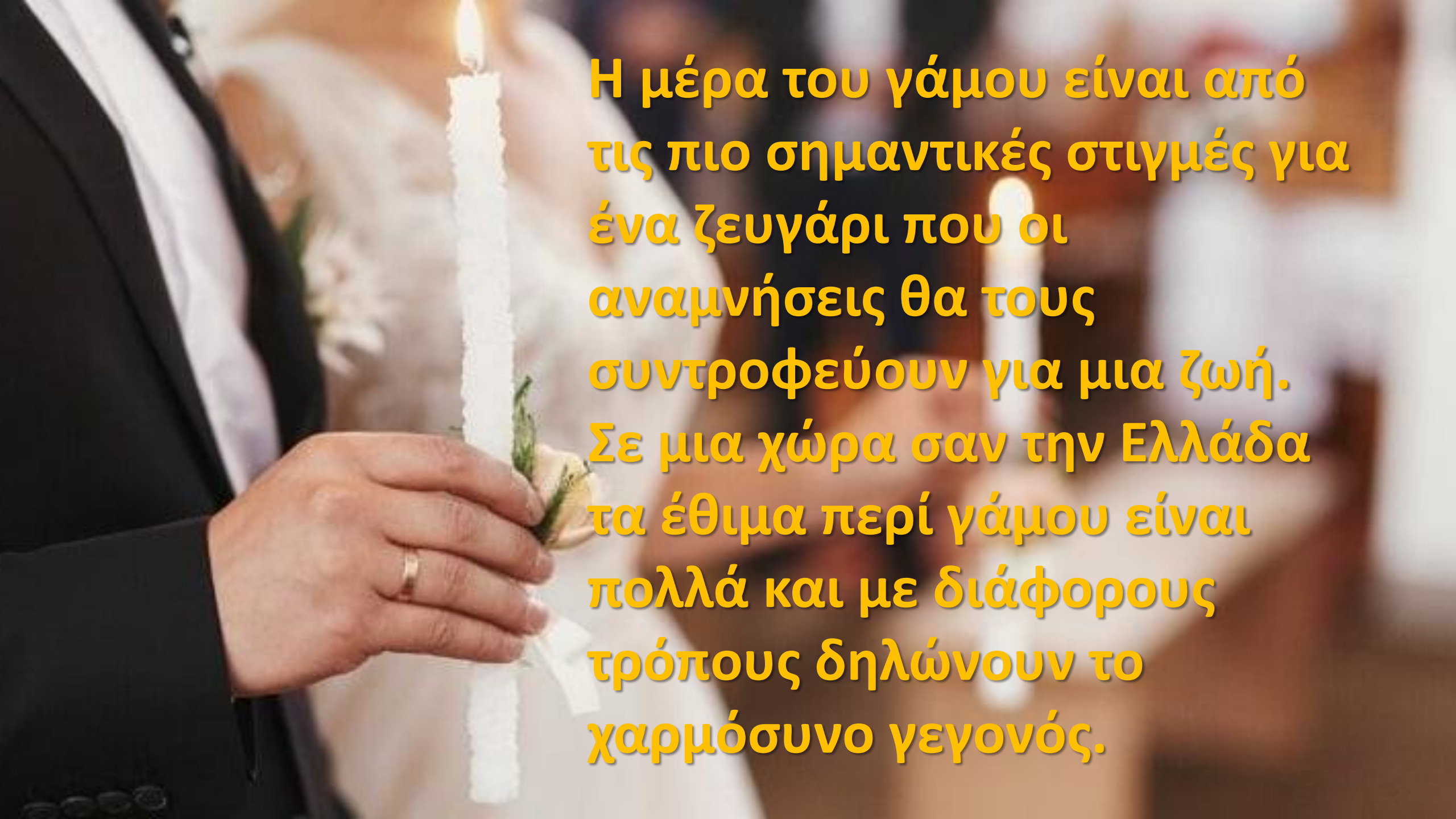

CG
CHRISTOFOROS
IOANNIDIS

**ΓΑΜΗΛΙΑ
ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ
ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ**

Η μέρα του γάμου είναι από τις πιο σημαντικές στιγμές για ένα ζευγάρι που οι αναμνήσεις θα τους συντροφεύουν για μια ζωή. Σε μια χώρα σαν την Ελλάδα τα έθιμα περί γάμου είναι πολλά και με διάφορους τρόπους δηλώνουν το χαρμόσυνο γεγονός.

ΕΘΙΜΑ ΓΑΜΟΥ

ΤΟ ΝΥΦΙΚΟ ΚΡΕΒΑΤΙ

Ένα από τα έθιμα γάμου στην Ελλάδα είναι το νυφικό κρεβάτι. Σε πολλά νησιά και σε κάποιες επαρχίες ακόμα διατηρείται ενώ στους πιο μοντέρνους γάμους τείνει να εκλείψει. Δύο μέρες πριν το γάμο συγγενείς και φίλοι μαζεύονται στο σπίτι των μελλόνυμφων και στρώνουν το κρεβάτι με λευκά σεντόνια. Έπειτα ξαπλώνουν πάνω ανύπαντρες κοπέλες ή παιδάκια που παρευρίσκονται ως ένδειξη γονιμότητας. Το κρεβάτι ξεστρώνεται από τον γαμπρό τρεις φορές γεγονός που σημαίνει ότι όλες οι αναποδιές και τα προβλήματα θα λυθούν στη ζωή του ζευγαριού. Οι παρευρισκόμενοι πετάνε χρήματα πάνω σε συνδυασμό με κουφέτα και ρύζι, συμβολίζοντας έτσι την ευμάρεια, την καλή ζωή και την ευτυχία.

ΤΟ ΞΥΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΠΡΟΥ

Ένα από τα έθιμα γάμου στην Ελλάδα είναι και το ξύρισμα του γαμπρού. Καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας μαζεύονται στο σπίτι του γαμπρού οι “κολλητοί” του για να τον ξυρίσουν και να τον ντύσουν για την εκκλησία.

ΧΡΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΙ

Ενόσω ο γαμπρός ετοιμάζεται, στο σπίτι της νύφης τηρείται ένα άλλο έθιμο και σχετίζεται με τα έθιμα γάμου κουμπάρου. Μαζεύονται οι φίλοι του γαμπρού και ο κουμπάρος για να βάλουν τα παπούτσια στη νύφη λίγο πριν φύγει για το γάμο. Η νύφη μάλιστα προφασίζεται ότι τα παπούτσια τελικά είναι μεγάλα και οι άντρες της βάζουν στους πάτους των παπουτσιών χρήματα.

Η ΠΡΟΙΚΑ

Έδη από τα έθιμα γάμου στην αρχαία Ελλάδα οι μητέρες της νύφης συνήθιζαν να φτιάχνουν την προίκα για τις κόρες τους. Αυτή περιλαμβάνει λευκά είδη, ρούχα, εσώρουχα, σκεύη κουζίνας και διακοσμητικά. Ωστόσο πλέον αυτό το έθιμο τείνει να εκλείψει.

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΣΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ

Λίγο πριν βάλει η νύφη τα νυφικά της παπούτσια γράφει στις σόλες τους τα ονόματα όσων κοριτσιών είναι ακόμα ανύπαντρα. Όποια από τα ονόματα σβηστούν μέχρι το τέλος της βραδιάς είναι εκείνες που θα είναι οι επόμενες να παντρευτούν. Ο πατέρας της νύφης είναι αυτός που θα της φορέσει το δεξί παπούτσι.

ΤΟ ΓΛΥΚΟ ΤΗΣ ΠΕΘΕΡΑΣ

Μέλι με καρύδια

Μετά το πέρας του μυστηρίου οι μητέρες του ζευγαριού πρέπει να τους περιμένουν στο σπίτι ή στο τραπέζι της δεξίωσης και να τους δώσουν να φάνε μέλι με καρύδια. Τα καρύδια επειδή σπάνε σε τέσσερα μέρη συμβολίζουν τη νύφη, το γαμπρό και τις δυο οικογένειες.

ΤΑ ΚΟΥΦΕΤΑ ΣΤΗΝ ΤΣΕΠΗ ΤΟΥ ΓΑΜΠΡΟΥ

Λίγο πριν το μυστήριο συνηθίζεται να βάζουν στις τσέπες του γαμπρού κουφέτα. Τα κουφέτα αυτά μοιράζονται στις ανύπαντρες κοπέλες μετά το γάμο.

Λέγεται πως αν τα βάλεις κάτω από το μαξιλάρι σου, θα ονειρευτείς τον άντρα που θα παντρευτείς.

Αυτό εναλλακτικά τηρείται και με τα κουφέτα από το σετ γάμου: τον δίσκο με την καράφες, τα ποτήρια και τα στέφανα γάμου.

Η ΑΡΓΟΠΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Αυτό το έθιμο το ξέρουμε όλοι και είναι ένα από τα πιο κλασικά σε ένα γάμο. Η νύφη οφείλει να στήσει το γαμπρό στην εκκλησία. Όποια και να είναι η μεταφορά της νύφης στην εκκλησία πρέπει να κάνει τρεις και τέσσερις γύρες προτού ανέβει τα σκαλιά της εκκλησίας, για να παιδέψει το γαμπρό!

**ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
ΓΑΜΟΥ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ
ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΚΡΗΤΗ

Στην Κρήτη ήταν συνηθισμένο το γεγονός ένα ζευγάρι να παντρεύεται από αγάπη. Φυσικά για να γίνει κανονικός γάμος έπρεπε να πάρουν και την άδεια των γονιών τους. Αλλιώς, αν δεν τους επέτρεπαν, το ζευγάρι "κλεβόταν" και ο γαμπρός έπαιρνε τη νύφη και έφευγαν σε άγνωστο μέρος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι εάν το ζευγάρι παντρευόταν από αγάπη, τότε ο γαμπρός δεν μπορούσε να έχει αξίωση για προίκα. Έπαιρνε αυτό που θα του έδινε ή θα του έγραφε στο προικοσύμφωνο ο πεθερός. Αντιθέτως, αν γινόταν συνοικέσιο, αν δηλαδή ο γάμος γινόταν με τη μεσολάβηση τρίτου προσώπου, του προξενητή, τότε υπήρχε προικοσύμφωνο

Σε περίπτωση προξενιού, τα δύο παιδιά συναντιόνταν αρχικά για να γίνει η πρώτη γνωριμία και στη συνέχεια ακολουθούσαν κρυφές συναντήσεις ώστε να γνωριστούν καλύτερα κι αν δέχονταν να προχωρήσουν σε γάμο, τότε έπρεπε να δώσει και την επίσημη έγκριση ο πατέρας του κάθε παιδιού.

Αυτό σήμαινε και τον αρραβώνα, την επίσημη δηλαδή συμφωνία, με παπά και προικοσύμφωνο ή το γνωστό “λογοδόστεμα”, τον ανεπίσημο δηλαδή αρραβώνα, χωρίς παπά, τη συμφωνία δηλαδή απλώς δια λόγου.

Η επίσημη έγκριση των γονιών και κυρίως του πατέρα για το γάμο δινόταν συνήθως παρουσία παπά ο οποίος και ευλογούσε και τα δαχτυλίδια. Το προικοσύμφωνο οριζόταν παρουσία του προξενητή όπως εξάλλου και η ημερομηνία του γάμου. Ο αρραβώνας γινόταν σε στενό οικογενειακό κύκλο με φαγοπότι και μαντινάδες

ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

Τα δίσεκτα έτη και ο μήνας Μάιος είναι «κόκκινο πανί» για τους λάτρεις της παράδοσης στην Κρήτη. Επίσης, δύο γάμοι στην ίδια εκκλησία την ίδια μέρα ή δύο γάμοι στο ίδιο σπίτι τον ίδιο χρόνο είναι γρουσουζιά για τον έναν από τους δύο, που, σύμφωνα με την παράδοση, δε θα στεριώσει!

ΨΙΚΙ

Αν η νύφη είναι από άλλο χωριό ή από απομακρυσμένη γειτονιά, γίνεται το λεγόμενο «ψίκι». Δηλαδή νέοι φεύγουν από το σπίτι του γαμπρού με άλογα ή ημίονους, συναγωνιζόμενοι ως τις ιπποδρομίες, και πάνε στο σπίτι της νύφης προκειμένου να της ανακοινώσουν το ευχάριστο νέο, δηλαδή ότι ο γαμπρός δεν αθέτησε την υπόσχεσή του για γάμο, καθώς και ότι έρχεται σε λίγο μαζί με τους καλεσμένους του, για να γίνει ο γάμος. Ο πρώτος καβαλάρης που θα φέρνει τη χαρμόσυνο είδηση στη νύφη παίρνει μια ωραία κουλούρα από τα ίδια της τα χέρια και η ίδια βάζει και στο κεφάλι του αλόγου ένα άσπρο κρουσσαλιδάτο μανδήλι (τα κρόσσια στο άσπρο μανδήλι είναι τα δάκρυα της χαράς). Στη συνέχεια ο νικητής με το άλογό του πάει μπροστά και οδηγεί τη νύφη με την πομπή των μεταφορικών μέσων στην εκκλησία όπου θα γίνει ο γάμος.

ΜΠΑΛΩΘΙΕΣ

Ο πατέρας ή ο μεγάλος αδελφός του γαμπρού, αφού ρίξει με το όπλο του τρεις μπαλοθιές (στο όνομα του πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος) και λέγοντας «Ει στο όνομα του πατρός και του υιού και του Αγίου πνεύματος – η ώρα η καλή παιδί μου», δίνει το έναυσμα για να ξεκινήσει η πομπή.

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

Οι **μαντινάδες** είναι η πιο συνηθισμένη μορφή λαϊκού τραγουδιού και αποτελούν ποιητικό είδος διαδεδομένο σε ολόκληρη την Κρήτη. Η Κρητική μαντινάδα είναι δίστιχο με δεκαπεντασύλλαβους και ομοιοκατάληκτους στίχους στην διάλεκτο της Κρήτης. Κάθε μαντινάδα έχει αυτοτελές νόημα παρά την περιορισμένη έκταση της. Οι μαντινάδες λέγονται σε γλέντια με τη συνοδεία της λύρας, ή χωρίς όργανα στους Κρητικούς Γάμους.

ΞΗΡΟΤΗΓΑΝΑ

Το κυκλικό αυτό γλυκό συμβολίζει την αιωνιότητα του γάμου. «Όπως ο κύκλος, έτσι και ο γάμος δεν έχει αρχή και τέλος». Ένα γλύκισμα που φέρνει γούρι και μελένια ζωή σε κάθε σημαντική στιγμή! Ένα γλυκό από τα λίγα και μόνα αυθεντικά, παραδοσιακά γλυκά της Κρήτης. Οι συμβολισμοί του πολλοί. Ο κύκλος του, όπως οι κύκλοι στους γάμους με τα στέφανα, τις βέρες, τον χορό του Ησαΐα, τον αέναο κύκλο της ζωής... Μιας ζωής που ξεκινάει γλυκά.

ΓΑΜΟΠΙΛΑΦΟ

Παραδοσιακά, το κυρίως πιάτο κάθε γάμου. Πρόκειται για σιγοβρασμένο κρέας, στον ζωμό του οποίου βράζει το ρύζι. Το πιλάφι δεν είναι καθόλου τυχαία επιλογή, καθώς συμβολίζει το «ρίζωμα» και τη γονιμότητα των νεόνυμφων.

ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Οι Κυκλάδες, ένα από τα πιο όμορφα ελληνικά νησιωτικά συμπλέγματα, διατηρούν έντονο το παραδοσιακό στοιχείο, όχι μόνο στην αρχιτεκτονική, αλλά και στα γαμήλια τελετουργικά. Πάμε να κάνουμε μια μικρή αναδρομή στο παρελθόν, βρίσκοντας γαμήλια έθιμα, πολλά από τα οποία συναντάμε μέχρι και σήμερα.

ΤΑ ΔΩΡΑ

Τα δώρα των καλεσμένων σύμφωνα με την νησιωτική διάλεκτο ονομάζονται “κανίσκια”. Τα δώρα που παίρνανε στο ζευγάρι οι συγγενείς και οι φίλοι, ήταν κυρίως οικιακά σκεύη και φαγητά, όπως γλυκά, τυριά, κότες και κρασιά.

ΟΙ ΚΟΥΜΠΑΡΟΙ

Συνήθως κουμπάρος γινόταν ο νονός του γαμπρού και κουμπάρα η νονά της νύφης. Αυτοί μάλιστα ήταν και οι νονοί των παιδιών που αποκτούσε το ζευγάρι.

ΤΟ ΚΟΨΙΜΟ ΤΟΥ ΝΥΦΙΚΟΥ

Αφού μετριόταν το μήκος και το πλάτος του νυφικού, ακολουθούσε η πρώτη ψαλιδιά. Έπειτα οι συγγενείς έραιναν το νυφικό με λουλούδια, κουφέτα και χρήματα. Όσα χρήματα είχαν συγκεντρωθεί, δίνονταν τελικά στη μοδίστρα.

ΠΑΣΤΕΛΙ ΓΑΜΟΥ

Την Κυριακή, ημέρα του γάμου, όλα ήταν πια έτοιμα. Ο γαμπρός μαζί με τους συγγενείς και φίλους και φυσικά τα όργανα όπως βιολί, λύρα, κλαρίνο, ούτι κ.α. ξεκινούσαν από το σπίτι του και τραγουδώντας παραδοσιακά τραγούδια περνούσαν από τα σπίτια των καλεσμένων οι οποίοι τους ακολουθούσαν. Μάλιστα ο κουμπάρος καθόλη την διάρκεια της διαδρομής κρατούσε στα χέρια του ένα δίσκο μέσα στον οποίο υπήρχαν τα στέφανα περιτριγυρισμένα από κουφέτα. Σιγά σιγά έφταναν στο πατρικό της νύφης και μαζί πια το ζευγάρι ακολουθούσε τον δρόμο για την εκκλησία με όλα τα παράθυρα των σπιτιών ανοιχτά και τους συγχωριανούς να τους πετούν κουφέτα και ροδοπέταλα σύμφωνα με το έθιμο. Μετά την στέψη κερνούσαν τους καλεσμένους το παραδοσιακό παστέλι του γάμου

ΞΥΠΝΗΤΙΚΑ

Ένα έθιμο που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, είναι τα “ξυπνητικά”. Όταν το ζευγάρι αποχωρούσε από το γλέντι, όσοι άντεχαν ακόμη να χορεύουν, πήγαιναν στο σπίτι του κουμπάρου και συνέχιζαν εκεί το γλέντι, περιμένοντας το σύνθημα για τα “ξυπνητικά”, δηλαδή το ξύπνημα των νεόνυμφων.

ΑΝΤΙΓΑΜΟΣ

Την επόμενη ημέρα γινόταν ο λεγόμενος αντίγαμος. Μόλις ξυπνούσε το νιόπαντρο ζευγάρι μαζεύονταν πάλι όλοι μαζί εκείνοι που είχαν παρευρεθεί στο γάμο και συνέχιζαν το γλέντι με χορούς τραγούδια και φυσικά φαγητό. Την επόμενη μέρα (το γλέντι του γάμου τα παλιά χρόνια κρατούσε 3 ημέρες) το γλέντι συνεχίζονταν πια μόνο με τους κοντινούς συγγενείς και τελείωνε με ευχές για μια ζωή ανθόσπαρτη και μια οικογένεια με πολλά παιδιά που θα συμπλήρωναν την ευτυχία του ζευγαριού.

ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΣ

ΔΙΠΛΕΣ

Στην Πελοπόννησο, και ιδιαίτερα στην περιοχή της Καλαμάτας, η πεθερά προσφέρει δίπλες που φτιάχνει μόνη της, και μετά το γάμο τοποθετεί ένα μαντίλι στο κεφάλι των παιδιών αφού τους δώσει μαζί μία κουταλιά μέλι με καρύδια. Δίπλες βέβαια δίνουν σχεδόν σε όλα τα μέρη της Πελοποννήσου, καθώς και το μέλι με τα καρύδια.

ΝΥΦΙΚΗ ΚΟΥΛΟΥΡΑ

Στην Κυπαρισσία η οικογένεια της νύφης φτιάχνει μαζί με άλλα καλούδια και τη νυφική κουλούρα. Ζυμώνουν την παραδοσιακή ζύμη για ψωμί και μετά το στολίζουν με πανέμορφα λουλουδάκια, πουλάκια, αστεράκια που κάνουν με το ζυμαράκι και στη μέση τοποθετούν δύο όμορφα περιστέρια, δηλαδή τη νύφη με τον γαμπρό. Την κουλούρα την κόβουν και την μοιράζουν μετά στο τραπέζι ή την κρατά το ζευγάρι για ενθύμιο.

CHRISTOFOROS
IOANNIDIS

